

מבחן זני חציל פרטנוקרפי לגידול חורף בבתי צמיחה בבקעת הירדן 2015/14

אורי אדלר - מועצת הצמחים

אחיעם מאיר, אפרים ציפליץ, זיוה גלעד - מו"פ בקעת הירדן
יואל חדד, דוד סילברמן, תמר אלון - משרד החקלאות, שה"מ.

מבוא

גידול חציל בחממה הוא גידול "חדש-ישן" בבקעת הירדן. בעבר היווה גידול החצילים בשטח פתוח גידול מרכזי בבקעת הירדן, אך במרוצת הזמן הלך ופחת השטח באזור בשל כשלים שהתעוררו בגידול בחממה, בעיקר קושי בהתמודדות במחלת הבוטריטיס. בשנים האחרונות חל מהפך בעקבות הופעת זנים פרטנוקרפיים הפטורים מהצורך בריסוס חומרי צמיחה להשריית חנטה במהלך החורף. ריסוס חומרי על הפרחים מגביר את הרטיבות ואת רגישות הגידול לבוטריטיס. שימוש בזנים פרטנוקרפיים, אינו מצריך שימוש בריסוס חומרי הצמיחה, אפשר גידול מחדש בבקעת הירדן. בעונה החולפת הורחבו שטחי גידול החציל בבתי צמיחה בבקעת הירדן, כשצפוי גידול נוסף בעונה הבאה לאור המשבר השיווקי המתמשך בגידול הפלפל, המחייב את החקלאים למצוא חלופות, והחציל הפרטנוקרפי מהווה חלופה אפשרית.

כמדי שנה אנו בוחנים זני חציל בגידול בבית צמיחה, שתילה באמצע-סוף ספטמבר. השתילה נעשית תחת רשתות, ובהמשך, בחודשי החורף, מגדלים תחת כיסוי פוליאיתלן. המגדלים מעוניינים בזנים עתירי יבול ובפרי בעל חיי מדף ארוכים, הנקי מפגעים פיסילוגיים (שחור פיטם, חטטים, סדקים וכו'). כמו כן, בוחנים תכונות נוספות כמו רגישות לבוטריטיס. תכונה חשובה נוספת היא שמירה על איכות הפרי במעבר מהאביב לקיץ ובעליית הטמפרטורות. העלייה בטמפרטורה גורמת לשינוי צבע משחור לסגול-אדום ולשינוי בצורת הפרי ממאורך וצר לקצר ומעוגל.

דוח זה מסכם את התוצאות של מבחן הזנים בתחנת צבי במו"פ בקעת הירדן 2015/14.

מהלך המחקר ושיטות עבודה

נבחנו 8 זני חצילים פרטנוקרפיים, בהשוואה לזן קלאסיק הוותיק. הזנים סופקו על ידי חברות הזרעים. זן אחד, הזן אזמרלדה, היה מטיפוס "מנומר", ויתר הזנים דמו בצבעם ובצורתם לזן קלאסיק. פרוט הזנים בטבלה 1.

טבלה מס' 1. פירוט הזנים וספקי הזרעים שנבחנו בניסוי

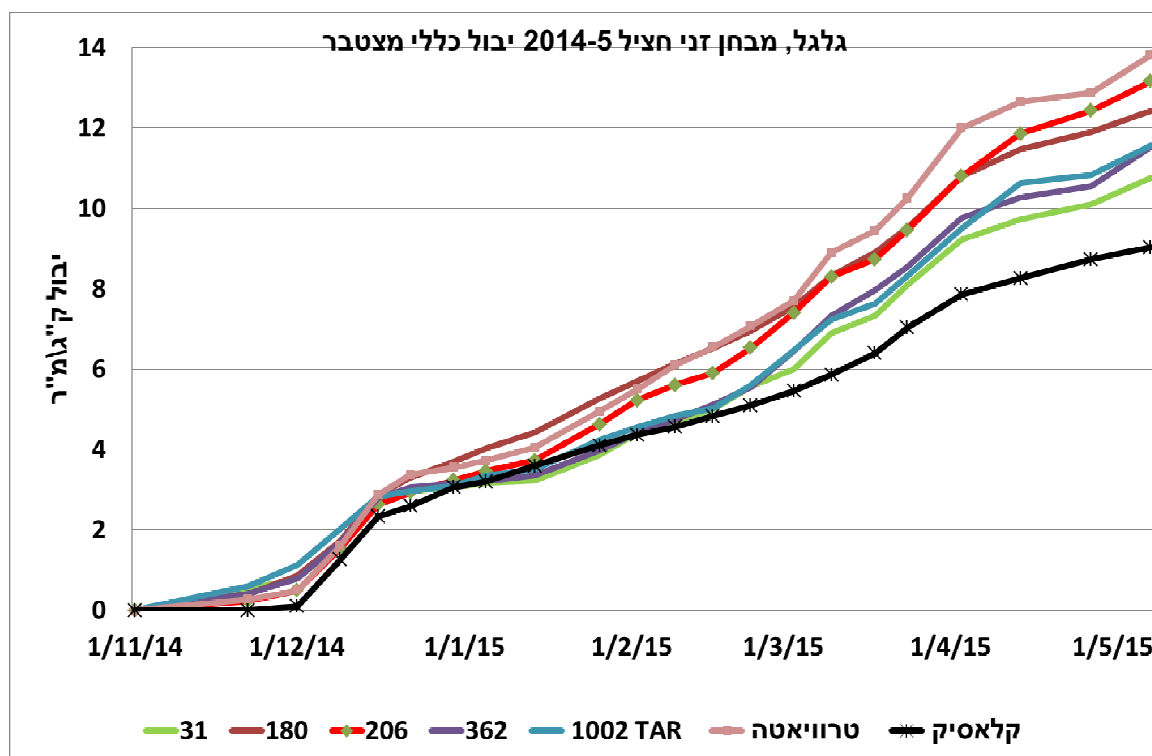
שם זן	חברה
קלאסיק	
206	עדן
14OVB208	סולי
טרוויאטה	אפעל
TAR 1002	תרסיס
0031	זרעים טכנולוגיה
180	עדן
אזמרלדה (מנומר)	עדן
362	הזרע

השתילה בוצעה ב-23 בספטמבר 2014, גידול בקרקע מקומית, בחממה במפתח ברוחב 11.5 מטרים, מכוסה ברשת נגד חרקים 50 מש, ומעליה רשת צל 30%. בסוף אוקטובר הוחלפו הרשתות ליריעת פוליאתיילן. באביב הוחלף שוב כיסוי הגג לרשת נגד חרקים שמעליה רשת צל. החצילים נשתלו בשורה אחת בערוגה ברוחב של 1.7 מטרים; המרווח בין השתילים בשורה: 40 ס"מ; ההדליה בשיטה הולנדית, 2 ענפים לצמח; שלוש חזרות לזן; 7 מ' ערוגה לכל חלקת ניסוי. הזן קלאסיק שאינו פרטנוקרפי, רוסס בחומר צמיחה להשריית חנטה: "חנטאון" במינון 2 סמ"ק לליטר מים. הריסוס בוצע על הפרחים בלבד בעזרת מרסס יד (שפריצר) מהופעת הפרח הראשון. ריסוסים ניתנו אחת לשבוע, פרט לחודשים ינואר-פברואר, שבהם בוצע ריסוס פעמיים בשבוע.

תוצאות ודיון

1. יבול

קטיף פירות החל מתאריך 1/11/14 עד אמצע חודש מאי 2015. מהתבוננות באיור 1 ניתן ללמוד כי הזן טרוויאטה הוביל ביבול הכללי מרבית העונה, והזן 206 פיגר אחריו אך במעט, (הבדל לא מובהק). הזן קלאסיק - הזן המקובל והמוביל בשטח הפתוח, זן שאינו פרטנוקרפי - פיגר מתחילת הדרך, כשהפער גדל משמעותית בתום החורף. יש לזכור שלזן קלאסיק נדרש ריסוס בחומרי צמיחה משרי חנטה במהלך החורף בעיקר, וכן בתקופת התחממות הטמפרטורה כדי לקבל פרי חסר זרעים.

איור מס' 1. יבול מצטבר (ק"ג/מ"ר) של זנים מייצגים, מבחן זני חציל, בקעת הירדן, 2015-14

טבלה 2 מציגה סכום סה"כ יבול בק"ג/מ"ר, יבול מתאים ליצוא ומספר פירות, מהנתונים המוצגים עולה כי הזנים 206, טרוויאטה, 140VB208 ו-180 בלטו במהלך העונה כולה. זנים אלה הניבו יותר יבול מאשר זנים פרטוקרפיים אחרים שנבחנו במבחן. הזן קלאסיק הוותיק היה נחות ביבולו לאורך העונה.

טבלה מס' 2. מבחן זני חציל - יבול כללי, יבול באיכות יצוא, מספר פירות ומשקל פרי ממוצע

זנים	יבול כללי ק"ג/מ"ר	יבול באיכות יצוא ק"ג/מ"ר	מספר פירות למ"ר ליצוא
קלאסיק	9.0 גד	6.7 ד	16.7 ה
206	13.2 אב	11.01 אב	35.5 א
140VB208	12.2 אב	10.1 אבג	27.5 גד
טרוויאטה	13.8 א	11.6 א	34.7 אב
TAR 1002	11.6 אבג	9.9 אבג	27.7 גד
0031	10.8 בגד	8.8 גד	23.9 ד
180	12.4 אב	10.5 אבג	31.2 אבג
*אזמרלדה (מנומר)	8.6 ד	7.0 ד	28.7 בגד
362	11.5 אבג	9.4 בג	27.0 גד

*הזן אזמרלדה הוא זן צבעוני – זברה, בעל פרי קטן.

* אותיות שונות באותו טור מצביעות על הבדל מובהק ברמה של 5%

נראה שההבדל המשמעותי בפוטנציאל היבול נבע ממספר הפירות הרב יותר (טבלה 2). יש לזכור שגודל פרי מושפע מתזמון הקטיפה. גודל הפרי בקטיפה הוכוון למשקל של 400-500 גרם. לעתים הגיע הפרי להבשלה בגודל קטן יותר וגידולו פסק, לכן נקטף קטן יותר.

2. איכות הפרי באביב

החל מאמצע אפריל, עקב התחממות מזג האוויר, חלה ירידה משמעותית באיכות הפרי שבאה לידי ביטוי בעיקר בצבע הקליפה, באיבוד ברק ובמופע אדום-סגול, ולא שחור כפי שרצוי. בתאריך 4/5/15 בוצעה הערכת צבע לכל זן ודורגה כלהלן: 1- צבע קליפה שחור מבריק; 5 - צבע קליפה סגול חסר ברק. הזן טרוויאטה יצא דופן, כאשר שמר על צבע קליפה שחור ומבריק עד סוף גידולו (טבלה 3).

טבלה מס' 3. הערכת צבע קליפת הפרי בקטיף אביבי מאוחר מבחן זני חציל בבקעת הירדן 2014-2015.

זן	הערכת צבע
קלאסיק	2.7 אב
206	2.0 אבג
140VB208	2.9 א
טרוויאטה	1.1 ג
TAR 1002	1.3 בג
0031	1.5 בג
180	2.5 אב
362	2.0 אבג

*אותיות שונות באותו טור מצביעות על הבדל מובהק ברמה של 5%

סיכום

עונת 2015/14 התאפיינה בטמפרטורות נוחות יחסית בתקופת הסתיו, אך היה חורף קריר ואירועי גשם מעל הממוצע הרב-שנתי. יש לקחת בחשבון את השפעת מזג האוויר השנה, בהשוואה לשנה אחרת, על תכונות הזן ועל פוטנציאל היבול והאיכות. כמו כן, חשוב לזכור שבמבחן זנים לא ניתן לתת טיפול מיוחד לזן, כך שייתכן שבתנאים אחרים יגיבו הזנים באופן שונה. מבחן זני החציל השנה מצביע על כך שניתן להגיע לפוטנציאל יבול גבוה מאוד במהלך החורף, ועומדים לרשותנו כמה זנים טובים. בכל מקרה, מומלץ לבחון את הזנים המצטיינים בתצפית בהיקף מסחרי לפני שעוברים ליישום של זן חדש בכל שטח המשק.